

30 Ιουνίου, 1995

[ΠΙΚΗΣ, Π., ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΥ Δ/στές]

SEA ISLAND & TOURS LTD ΚΑΙ ΑΛΛΟΣ,

Εφεσεσιόντες,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ,

Εφεσίβλητου.

(Ποινική Εφεση Αρ. 5929).

Παράβαση όρων άδειας Γραφείου Τουρισμού και Ταξιδίων κατά πα-
ράβαση των άρθρων 2, 3, 4, 6 και 9 του περί Ρυθμίσεως Τουριστι-
κών Επαγγελμάτων, Σωματείων και Ξεναγών Νόμου 5/80 και 28/84
(ο Νόμος) — Λειτουργία ημεδαπού Γραφείου Τουρισμού και Ταξι-
δίων από την εφεσείουσα που αντιπροσώπευσε αλλοδαπό γραφείο 5
στην Κύπρο — Κατά πόσο το ημεδαπό γραφείο φέρει ευθύνη για
παράβαση Νόμου από το αλλοδαπό γραφείο — Άρθρο 6(1)(2) και
(4) του Νόμου.

Αδικήματα ανστηρής ποινικής ευθύνης — Είναι γνωστά και ως ρυθ-
μιστικά (regulatory) αδικήματα, λόγω του ότι αποβλέπουν στη ρύθ-
μιση της συμπεριφοράς των πολιτών σε συγκεκριμένους τομείς κοι-
νωνικής δραστηριότητας — Η εγκληματική πρόθεση (mens rea) δεν
αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο στα αδικήματα αυτά — Εφαρμοστές
νομικές και νομολογιακές αρχές. 10

Λέξεις και Φράσεις — “Γραφείον” στο άρθρο 9 του περί Ρυθμίσεως 15
Τουριστικών Επαγγελμάτων, Σωματείων και Ξεναγών Νόμου.

Η παράβαση αφορούσε τεθέντα όρο στην άδεια της 1ης εφεσει-
ουσας που της απαγόρευε να χρησιμοποιεί για διαμονή πελατών μη
αδειούχα από τον ΚΟΤ διαμερίσματα. Η κατηγορία η οποία προ-
σήφθη εναντίον και των δύο κατηγορουμένων τους καταλόγιζε ευ-
θύνη για παράβαση υπό του αλλοδαπού γραφείου Air Tours, το 20
οποίο η 1η εφεσείουσα αντιπροσώπευε στην Κύπρο.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο αποφάσισε ότι το αλλοδαπό γραφείο εί-

χε παραβεί τον πιο πάνω όρο της άδειας, ότι υπήρχε σχέση αντιπροσωπείας του αλλοδαπού γραφείου από την 1η εφεσείουσα και ότι ο 2ος εφεσείων ήταν ο κατονομαζόμενος ως ο κατά νόμο υπεύθυνός της.

†

Τα πιο πάνω ευρήματα προσβλήθηκαν στην έφεση.

- 5 Ο δικηγόρος των εφεσείοντων ισχυρίστηκε ότι το αλλοδαπό γραφείο Air Tours δεν διέπραξε αδίκημα για το οποίο να ευθύνεται κατ' επέκταση και η 1η εφεσείουσα ή ο 2ος εφεσείων. Επίσης ισχυρίστηκε ότι σε περίπτωση διάπραξης αδικήματος από το αλλοδαπό γραφείο το ημεδαπό γραφείο θα είχε ευθύνη εκ προστήσεως (vicarious liability) και ότι η στοιχειοθέτηση ευθύνης από το αλλοδαπό γραφείο απαιτούσε τη συνύπαρξη υποκειμενικής υπόστασης (mens rea).
- 10

Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την έφεση της 1ης εφεσείουσας και επέτρεψε την έφεση του 2ου εφεσείοντα για τους πιο κάτω λόγους:

15 Α) Υπό Νικολάου, Δ.:

1. Το θέμα της προσέγγισης της ερμηνείας μιας ποινικής διάταξης για να διαγνωστεί κατά πόσο επιβάλλει ή όχι αυστηρή ευθύνη κρίνεται αρχικά από το λεκτικό της διάταξης και αν υπάρχει αμφιβολία από τη φύση του νομοθετήματος - ρυθμιστικής ή αυστηρά ποινικής - όπως και από το πρόβλημα προς το οποίο το νομοθέτημα αποσκοπεί να επιλύσει.
- 20

Το λεκτικό της διάταξης στην παρούσα υπόθεση, ερμηνευόμενο από μόνο του, δείχνει καθαρά πως με την ερμηνεία της προσδιορισθείσας ενέργειας, εφόσο προκύπτει η παράβαση, διαπράττεται το αδίκημα. Η συμπερίληψη υποκειμενικής υπόστασης ως προϋπόθεσης για την ύπαρξη αδικήματος που ορίζεται στο άρθρο 9 του Νόμου, θα αποτελούσε περιορισμό στην εμβέλεια του Νόμου και θα καθιστούσε ασπίδα την αδιαφορία και την αδράνεια στη λήψη μέτρων προς εκπλήρωση τελείας υποχρέωσης.

25

30

2. Το άρθρο 6(1) και (2) του Νόμου προνοεί ότι το αλλοδαπό γραφείο δύναται να ενεργήσει μόνο μέσω του ημεδαπού γραφείου. Η όποια ενέργεια του αλλοδαπού γραφείου πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του ημεδαπού γραφείου με αποτέλεσμα να διέπεται από το ίδιο καθεστώς. Γι' αυτό και η κατάληξη του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι το Air Tours παρέβηκε το άρθρο 9 του Νόμου, είναι ορθή.
- 35

3. Τα στοιχεία της περιστατικής μαρτυρίας που παρατέθηκαν στην πρωτόδικη απόφαση αποδεικνύουν στο σύνολό τους τη σχέση αντιπροσώπευσης του Air Tours με την 1η εφεσείουσα.
4. Η προσέγγιση του πρωτόδικου Δικαστηρίου για συμμετοχή του 2ου εφεσείοντα στη διάπραξη του αδικήματος με βάση την πα- 5
νομοιοτυπία μεταξύ του ονόματός του, όπως αναγραφόταν στο κατηγορητήριο και του ονόματος το οποίο αναγραφόταν στην 10
άδεια της 1ης εφεσείουσας και σε έντυπο που συμπληρώθηκε από αυτή και που εμφανιζόταν ως υπογεγραμμένο από τον δι-
ευθυντή της, είναι εσφαλμένη.

B) Υπό Πικί, Π.:

1. Η ποινική ευθύνη του παραβάτη αδικημάτων αυστηρής ποινικής 15
ευθύνης δεν πρέπει να συσχετίζεται, έστω έμμεσα, με την εκ προ-
στήσεως ευθύνη κυρίου (master) για τις πράξεις προσώπων που
τελούν στην υπηρεσία του, κατά το αστικό δίκαιο, παρόλο που ο
παραλληλισμός αυτός βρίσκει έρεισμα στην Αγγλική νομολογία.
2. Η εγκληματική πρόθεση (mens rea) δεν αποτελεί συστατικό 20
στοιχείο αδικημάτων αυστηρής ποινικής ευθύνης. Η ευθύνη αυ-
τή στοιχειοθετείται εφόσον αποδεικνύεται ότι ο κατηγορούμε-
νος έπραξε ή παρέλειψε να πράξει εκείνο το οποίο ο νόμος απα-
γορεύει (actus reus), ανεξάρτητα από τον σκοπό του κατηγορου-
μένου να προκαλέσει την απαγορευμένη πράξη.
3. Σύμφωνα με την αγγλική νομολογία η πρόθεση του νομοθέτη να 25
δημιουργήσει αδίκημα αυστηρής ευθύνης συνάγεται ευκολότερα
όπου το αντικείμενο του νόμου είναι θέμα κοινωνικού ενδιαφέρο-
ντος, όπως η διαφύλαξη της ασφάλειας ή της υγείας των πολιτών.
4. Στην απόφαση του Νικολάου Δ., ορθά διαπιστώθηκε ότι το λε- 30
κτικό του νόμου αποκαλύπτει πρόθεση δημιουργίας αδικήματος
αυστηρής ευθύνης. Παράλληλα το αντικείμενο της προστασίας,
ο τουρισμός, συνιστά θέμα μεγάλου κοινωνικού ενδιαφέροντος.

Η έφεση γίνεται εν μέρει αποδεκτή.

Αναφερόμενες αποφάσεις:

Hailis v. The Police (1982) 2 C.L.R. 99,

Alphacell Ltd v. Woodward [1972] All E.R. 475,

National Rivers Authority v. Yorkshire Water Services Ltd [1995] 1 All E.R. 225,

Sherras v. D. Rutzen [1895 - 1899] All E.R. Dep. 1167, 1169,

Οικονομίδης v. Διευθ. Κοιν. Ασφαλίσεων (1989) 2 Α.Α.Δ. 235,

5 *Karaoglanian v. The Police* (1984) 2 C.L.R. 161,

Warner v. Metropolitan Police Commissioner [1969] 2 A.C. 256,

Sweet v. Parsley [1969] 1 All E.R. 347, 362,

Lim Chin Aik v. Reginam [1963] 1 All E.R. 223, 228,

Gammon (Hong Kong) Ltd v. A.G. [1984] 2 All E.R. 503 (P.C.),

10 *Wings Ltd v. Ellis* [1984] 3 All E.R. 577,

R v. Wells Street Magistrates' Court [1986] Crim. L.R. 695-697,

Moussell Brothers v. London & North-Western Railway [1917] 2 K.B.846, 844.

Έφεση εναντίον Καταδίκης και Ποινής.

- 15 Έφεση εναντίον της καταδίκης και της ποινής από τους Sea Island & Tours Ltd και άλλο, οι οποίοι βρέθηκαν ένοχοι στις 5 Αυγούστου, 1994, από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας (Αριθμός Ποινικής Υπόθεσης 10613/93) στην κατηγορία της παράβασης όρων άδειας Γραφείου Τουρισμού και Ταξιδιών κατά παράβαση των άρθρων 2,3,4,6 και 9 του περί Ρυθμίσεως Τουριστικών Επαγγελματιών, Σωματείων και Ξεναγών Νόμου 5/80 και 28/84 και καταδικάστηκαν από Παπαμιχαήλ, Ε.Δ. ο κάθε κατηγορούμενος σε £125,- πρόστιμο και σε £250,- έξοδα από κοινού.

Γ. Πιττάτζης, για τους εφεσείοντες.

25 Γ. Α. Γεωργίου, για τους εφεσίβλητους.

Cur. adv. vult.

ΠΙΚΗΣ, Π.: Την πρώτη απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής, κ. Νικολάου.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ, Δ.: Η 1η εφεσείουσα είχε εξασφαλίσει 'Άδεια Ιδρύσεως και Λειτουργίας Γραφείου Τουρισμού και Ταξιδίων δυνάμει των διατάξεων του περί Τουριστικών Επαγγελματών και Σωματείων Νόμου του 1980, όπως τροποποιήθηκε από τον Ν.28/1984. Και κατά τον χρόνο που ενδιαφέρει λειτουργούσε τέτοιο γραφείο το οποίο στο Νόμο εξειδικεύεται ως ημεδαπό γραφείο, σε αντιδιαστολή προς αλλοδαπό γραφείο το οποίο δραστηριότητα στην Κύπρο μπορεί να αναπτύξει μόνο εφόσον αντιπροσωπεύεται από ημεδαπό γραφείο: βλ. τα εδάφια (1) και (2) του άρθρου 6 του Νόμου. Οπότε για οποιαδήποτε παράβαση του Νόμου από το αλλοδαπό γραφείο, το ημεδαπό γραφείο καθίσταται συνυπεύθυνο "ως εάν η παράβαση εγένετο υπό του ημεδαπού γραφείου": βλ. το άρθρο 6(4) του Νόμου.

Εναντίον της 1ης εφεσείουσας και του 2ου εφεσείοντα, υπό την ιδιότητά του ως κατά νόμο υπεύθυνου διευθυντή, προσήφθη κατηγορία με την οποία τους καταλογιζόταν ευθύνη για παράβαση, υπό του αλλοδαπού γραφείου Air Tours το οποίο, σύμφωνα με την κατηγορία, η 1η εφεσείουσα αντιπροσώπευε στην Κύπρο. Η παράβαση αφορούσε τεθέντα όρο στην άδεια της 1ης εφεσείουσας, όπως μή χρησιμοποιούνται από αυτή, για σκοπούς διαμονής πελατών, καταλύματα σε σχέση με τα οποία δεν είχε εκδοθεί σχετική άδεια από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού.

Κατόπιν δίκης, το Δικαστήριο κατέληξε, στη βάση μαρτυρίας την οποία προσήγαγε η Κατηγορούσα Αρχή, ότι το αλλοδαπό γραφείο Air Tours είχε παραβεί τον εν λόγω όρο άδειας, ότι υπήρχε σχέση αντιπροσώπευσης του εν λόγω αλλοδαπού γραφείου από την 1η εφεσείουσα και ότι ο 2ος εφεσείων ήταν πράγματι ο κατονομαζόμενος ως ο κατά νόμο υπεύθυνος της 1ης εφεσείουσας. Κατ' ακολουθίαν κρίθηκε πώς ο εφεσείωντες ήταν ένοχοι στην κατηγορία.

Με την παρούσα έφεση προσβάλλονται τα αναφερθέντα καταληκτικά ευρήματα του Δικαστηρίου. Σε σχέση με το πρώτο εύρημα, ως σημειωθεί ότι τα επί μέρους στοιχεία μαρτυρίας κατέδειχναν ότι το αλλοδαπό γραφείο Air Tours είχε συνάψει, με τον ιδιοκτήτη συγκροτήματος διαμερισμάτων στη Λάρνακα, γραπτή συμφωνία με την οποία της παραχωρούνταν, για τη διαμονή πελατών της, είκοσι δύο από συνολικό αριθμό είκοσι επτά αδειούχων διαμερισμάτων· ότι, κατόπιν μεταφοράς πελατών σε χώρο υποδοχής που ήταν κοινός για το εν λόγω συγκρότημα όπως και για ένα άλλο παρακείμενο και πιο καινούργιο συγκρότημα μη αδειούχων διαμερισμάτων που ανήκε στον ίδιο ιδιοκτήτη, ο ιδιο-

κτήτης ο ίδιος παραχώρησε σε μερικούς, ως αποτέλεσμα δικής τους προτίμησης, μερικά μη αδειούχα διαμερίσματα και ότι, παρόλον που κάποια γυναίκα, η οποία έφερε σήμα με την επωνυμία "Aig Tours", επισκεπτόταν τον χώρο και φρόντιζε για τους πελάτες, δεν συναγόταν ότι το αλλοδαπό γραφείο γνώριζε περί της τοποθέτησης πελατών του σε μη αδειούχα διαμερίσματα.

Σε αυτό το τελευταίο στοιχείο ήταν που επικεντρώθηκε η επιχειρηματολογία του συνηγόρου των εφεσειόντων για προώθηση εισήγησης ότι το αλλοδαπό γραφείο Aig Tours δεν διέπραξε αδίκημα για το οποίο κατ' επέκταση να ευθύνεται και η 1η εφεσείουσα ή ο 2ος εφεσείων. Ο συνήγορος δεχόταν ότι όπου το αλλοδαπό γραφείο διέπραττε αδίκημα κατά παράβαση του εν λόγω Νόμου, η ενοχή και του ημεδαπού γραφείου αυτόματα ακολουθούσε. Και τούτο ορθά, δεδομένου ότι η εκ προστήσεως ευθύνη (vicarious liability) - γνωστή και στο ποινικό δίκαιο - δεν μπορούσε να ήταν από τη φύση της παρά αυστηρή ευθύνη ή, εδώ ακριβεστέρα, απόλυτη. Ωστόσο, καθώς εισηγήθηκε ο συνήγορος, η κατά πρώτο λόγο στοιχειοθέτηση της ευθύνης του αλλοδαπού γραφείου, η οποία αποτελεί προϋπόθεση, απαιτούσε και τη συνύπαρξη υποκειμενικής υπόστασης (mens rea όπως αυτή είναι γνωστή στο Κοινό Δίκαιο) που εν προκειμένω έλειπε. Το άρθρο 9 του Νόμου σε ό,τι εδώ ενδιαφέρει διαλαμβάνει τα εξής:

"9.- (1) Πας όστις ιδρύει ή λειτουργεί Γραφείον ή καθ' οιονδήποτε τρόπον ενεργεί κατά παράβασιν των διατάξεων των άρθρων 4, 5, 6 ή 7 ή οιουδήποτε των όρων χορηγηθείσης αδείας ή ανευ συμμορφώσεως προς τας διατάξεις των ρηθέντων άρθρων ή προς τους ρηθέντας όρους και

(2)
είναι ένοχος αδικήματος,"

30 Διευκρινίζουμε ότι, καθώς προκύπτει από το άρθρο 6, "Γραφείον", εντός της έννοιας του άρθρου 9, είναι το ημεδαπό γραφείο.

35 Το πώς προσεγγίζεται ερμηνευτικά μια ποινική διάταξη προκειμένου να διαγνωστεί το κατά πόσο επιβάλλει ή όχι αυστηρή ευθύνη, εξετάστηκε από το Εφετείο, με αναφορά σε Αγγλική νομολογία, στην υπόθεση *Hallis v. The Polide* (1982)2 C.L.R. 99 όπου τέθηκαν οι ακόλουθες γενικές κατευθυντήριες γραμμές τις οποίες συνοψίζουμε, προσθέτοντας και κάποιες επεξηγήσεις. Το θέμα κρίνεται κατ' αρχήν από το λεκτικό της διάταξης και έπειτα, εν αμφιβολία, από τη φύση του νομοθετήματος - ρυθμι-

στικής ή αυστηρώς ποινικής - όπως και από το πρόβλημα προς το οποίο το νομοθέτημα απευθύνεται για επίλυση - αν π.χ. ανάγεται σε τομέα που αφορά, γενικά θα λέγαμε, την κοινή ευημερία: βλ. σχετικά την πολύ σημαντική απόφαση της Νομικής Επιτροπής της Βουλής των Λόρδων στην υπόθεση *Alphacell Ltd v. Woodward* [1972] 2 All E.R. 475, απόφαση που επιβεβαιώθηκε πρόσφατα στην *National Rivers Authority v. Yorkshire Water Services Ltd* [1995] 1 All E.R. 225.

5

Το ζήτημα εδώ δεν απαιτεί εκτενή συζήτηση δεδομένου ότι, κατά τη γνώμη μας, το λεκτικό της διάταξης, ερμηνευόμενο από μόνο του χωρίς αναφορά προς οτιδήποτε άλλο, καταδειχνει τη δημιουργία αδικήματος αυστηρής ευθύνης. Αναδύεται ευκρινώς πως με την εκδήλωση της προσδιορισθείσας ενέργειας, εφόσον προκύπτει η παράβαση, τελείται το αδίκημα. Στο αυτό κατατείνουν ενισχυτικά και οι λοιποί παράγοντες που αναφέραμε. Πρόκειται έκδηλα για ρυθμιστικής φύσης αδίκημα η δημιουργία του οποίου αποβλέπει στη διασφάλιση της απρόσκοπτης επικράτησης του Νόμου σε ένα ιδιαίτερα νευραλγικό τομέα, όπως είναι ο τουριστικός, με προεκτάσεις στα γενικότερα συμφέροντα του τόπου. Η συμπερίληψη υποκειμενικής υπόστασης ως προϋπόθεσης για την ύπαρξη αδικήματος οριζόμενου στο άρθρο 9 του Νόμου, θα καθιστούσε ασπίδα την αδιαφορία και την αδράνεια στη λήψη μέτρων προς εκπλήρωση τεθείσας υποχρέωσης και θα αποτελούσε αδικαιολόγητο περιορισμό στην εμβέλεια του Νόμου. Προσθέτουμε για πληρότητα ότι ούτε και αφήνει το λεκτικό της διάταξης οποιαδήποτε δυνατότητα για τοποθέτηση του αδικήματος στη βάση αμέλειας ως ενδιάμεσο σταθμό. Για αυτή την τελευταία διάσταση βλ. τον Devlin, "Samples of Lawmaking" σελ. 76. Αλλά και το αντίθετο αν συνέβαινε, η ευθύνη στη βάση αμέλειας θα ήταν, από την προσαχθείσα μαρτυρία, προφανής και δεν θα οφελούσε τους εφεσείοντες.

10

15

20

25

30

Κατευθύνουμε την προσοχή μας και σε μια συναφή πτυχή αναφορικά με την ευθύνη αλλοδαπού γραφείου όπου πρόκειται για παράβαση όρου τεθέντος στην άδεια ημεδαπού γραφείου. Και τούτο προκειμένου να βεβαιωθούμε ότι σε τέτοια περίπτωση το αλλοδαπό γραφείο θα διέπραττε αδίκημα γνωστό στο Νόμο. Έναυσμα για το εγχείρημα αποτέλεσε το ότι η παράβαση που αποδίδεται στο αλλοδαπό γραφείο - παράβαση για την οποία φέρει εκ προστήσεως ευθύνη το ημεδαπό γραφείο - αναφέρεται σε όρο στην άδεια του ημεδαπού γραφείου και όχι του αλλοδαπού γραφείου. Δεν προκύπτει όμως οποιοδήποτε πρόβλημα ως

35

40

θέμα αρχής. Και τούτο διότι, καθώς προβλέπεται στο άρθρο 6(1) και (2) του Νόμου, στην Κύπρο το αλλοδαπό γραφείο δύναται να ενεργήσει για το θέμα που εξετάζουμε, μόνο μέσω του ημεδαπού γραφείου. Που σημαίνει ότι η όποια ενέργεια του αλλοδαπού γραφείου πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του ημεδαπού γραφείου. Και δεν μπορεί βέβαια παρά να διέπεται από ακριβώς το ίδιο καθεστώς.

Ορθή λοιπόν ήταν η κατάληξη του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι το αλλοδαπό γραφείο Air Tours ενήργησε κατά παράβαση της απαγορευτικής διάταξης στο άρθρο 9 του Νόμου.

Ως προς το κατά πόσο αποδείχθηκε ή όχι, από την Κατηγορούσα Αρχή, σχέση αντιπροσώπευσης του αλλοδαπού γραφείου Air Tours από την 1η εφεσείουσα, το πρωτόδικο Δικαστήριο ορθά εντόπισε και παρέθεσε στην απόφασή του στοιχεία περιστατικής μαρτυρίας τα οποία, ιδωμένα στο σύνολο τους, οδήγησαν στην κατάληξη περί της ύπαρξης της εν λόγω σχέσης. Συμφωνούμε με το πρωτόδικο Δικαστήριο ότι τα όσα επί μέρους εξεδίκευσε αποτελούσαν πράγματι στοιχεία περιστατικής μαρτυρίας με αποτέλεσμα σωρευτικά να οδηγούν αναπόφευκτα στην εν λόγω κατάληξη ως τη μόνη δυνατή.

Απομένει να εξεταστεί το κατά πόσο αποδείχθηκε η συμμετοχή του 2ου εφεσείοντα στη διάπραξη του αδικήματος. Αυτό το ζήτημα συναρτάται, σε ό,τι αφορά τις ανάγκες της παρούσας υπόθεσης, με το κατά πόσο ο 2ος εφεσείων ήταν ή όχι κατά τον ουσιώδη χρόνο ο υπεύθυνος διευθυντής της 1ης εφεσείουσας. Είναι προφανές ότι στην κατάληξή του περί τούτου, το πρωτόδικο Δικαστήριο στηρίχθηκε σε μόνο το απλό γεγονός της πανομοιουτυπίας μεταξύ του ονόματος του 2ου εφεσείοντα όπως αναγραφόταν στο κατηγορητήριο και του ονόματος το οποίο αναγραφόταν τόσο στη σχετική άδεια της 1ης εφεσείουσας, όσο και σε έντυπο συμπληρωμένο από αυτήν και εμφανιζόμενο ως υπογεγραμμένο από τον διευθυντή της, το οποίο υποβλήθηκε σχετικά με την έκδοση Οδηγού Ξενοδοχείων και Τουριστικών Υπηρεσιών για το έτος 1994. Υποβλήθηκε εκ μέρους του 2ου εφεσείοντα ότι δεν προέκυπτε οτιδήποτε πέρα από συνωνυμία η οποία από μόνη της δεν μπορούσε να οδηγήσει στην εξαγωγή έγκυρου συμπεράσματος. Από πλευράς συνηγόρου του εφεσίβλητου δεν επισημάνθηκε οτιδήποτε άλλο στο πρακτικό της υπόθεσης το οποίο θα μπορούσε να συνυπολογιστεί. Συμφωνούμε ότι από μόνη της η ταυτότητα ονομάτων ήταν απρόσφορη προκειμένου να λειτουργήσει για απόδειξη συμμετοχής του 2ου εφεσείοντα

στη διάπραξη του αδικήματος. Η περί του αντιθέτου προσέγγιση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ήταν εσφαλμένη.

Για τους λόγους που εκθέσαμε, η έφεση της 1ης εφεσειούσας απορρίπτεται ενώ η έφεση του 2ου εφεσειόντα επιτρέπεται και η καταδίκη του παραμερίζεται.

5

ΠΙΚΗΣ, Π.: Συμφωνώ με την κατάληξη και την αιτιολογία που θεμελιώνει την απόφαση του Νικολάου, Δ. Παρά τη συμφωνία μου, θεωρώ επωφελές να εκθέσω σε ξεχωριστή απόφαση πώς αντιλαμβάνομαι τη φύση και χαρακτήρα αδικημάτων αυστηρής ποινικής ευθύνης και, ταυτόχρονα, να διατυπώσω τις επιφυλάξεις μου για το συσχετισμό της ποινικής ευθύνης του παραβάτη αδικημάτων αυτής της κατηγορίας με την εκ προστήσεως ευθύνη κυρίου (master) για τις πράξεις προσώπων που τελούν στην υπηρεσία του, κατά το αστικό δίκαιο.

10

Η χρήση των κυρώσεων του Ποινικού Δικαίου για την προαγωγή κοινωνικών σκοπών και όχι ως κατ' εξοχή μέσου για την τιμωρία του παραβάτη για το πταίσμα του, έγινε παραδεκτή στην Αγγλία από τα τέλη του 19ου αιώνα - (*Sherras v. D. Rutzen* [1895-1899] All E.R. Rep. 1167, 1169).

15

Αδικήματα αυστηρής ποινικής ευθύνης είναι γνωστά, επίσης, και ως ρυθμιστικά (regulatory) αδικήματα, εκ του λόγου ότι αποβλέπουν στη ρύθμιση της συμπεριφοράς των πολιτών σε συγκεκριμένους τομείς κοινωνικής δραστηριότητας.

20

Η εγκληματική πρόθεση (mens rea) δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο αδικημάτων αυστηρής ποινικής ευθύνης. Ποινική ευθύνη στοιχειοθετείται εφόσον αποδεικνύεται ότι ο κατηγορούμενος έπραξε ή παρέλειψε να πράξει εκείνο το οποίο ο νόμος απαγορεύει (actus reus) ανεξάρτητα από την πρόθεση (σκοπό) του κατηγορουμένου να επιφέρει την απαγορευμένη πράξη - (*Οικονομίδης v. Διευθ. Κοινων. Ασφαλίσεων* (1989) 2 Α.Α.Δ. 235, 240-241).

25

30

Παράδειγμα αδικήματος αυστηρής ευθύνης αποτελεί η εργοδότηση αλλοδαπού κατά παράβαση του Κ 38 των περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Κανονισμών του 1972, Δ.Π. 242/72 - (βλ. *Karaoglanian v. Police* [1984] 2 C.L.R. 161).

35

Η δημιουργία αδικημάτων αυστηρής ευθύνης συνιστά παρέκκλιση από τις αρχές του κοινού δικαίου ως προς τα συστατικά

5 στοιχεία του εγκλήματος. Το στοιχείο της εγκληματικής πρόθεσης (mens rea), υποκειμενικά διαπιστούμενο, με αναφορά στο άτομο του παραβάτη, εμπεριέχεται σε κάθε αδίκημα. Είναι αυτό το στοιχείο της συνειδητής ενέργειας για την πρόκληση εκείνου το οποίο απαγορεύει ο νόμος που προσδίδει εγκληματικό χαρακτήρα στην πράξη ή παράλειψη, ανάλογα με τη φύση της απαγόρευσης. Το στοιχείο της εγκληματικής πρόθεσης έχει υποκειμενική υπόσταση.

10 Η δυνατότητα απόλειψης του στοιχείου της εγκληματικής πρόθεσης, ως συστατικού στοιχείου αδικήματος το οποίο προσδιορίζεται από νόμο, έχει σαφώς αναγνωρισθεί από τη νομολογία - (*Warner v. Metropolitan Police Commissioner* [1969] 2 A.C. 256· *Sweet v. Parsley* [1969] 1 All E.R. 347, 362· και *Lim Chin Aik v. Reginam* [1963] 1 All E.R. 223, 228).

15 Η βασική απόφαση, η οποία πραγματεύεται τη φύση και προεκτάσεις αδικημάτων αυστηρής ευθύνης, είναι η *Gammon (Hong Kong) Ltd. v. A-G.* [1984] 2 All E.R. 503 (P.C.)). Το λεκτικό του νόμου, με το οποίο προσδιορίζεται το αδίκημα, είναι ο πρώτος δείκτης αποκαλυπτικός των προθέσεων του νομοθέτη. Το θέμα ως προς το οποίο επιβάλλεται η απαγόρευση ή ο τομέας ανθρωπίνης δραστηριότητας ο οποίος ρυθμίζεται από το νόμο είναι ο δεύτερος δείκτης. Είναι δύσκολο να αποδοθεί πρόθεση στο νομοθέτη να ποινικοποιήσει πράξη όπου το άτομο κυριαρχεί, ανεξάρτητα από το στοιχείο της εγκληματικής πρόθεσης του αδικοπραγούντα. Αδικήματα κατά του προσώπου, περιουσίας, της δικαιοσύνης και δημόσιας τάξης, ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία εγκλημάτων. Ευκολότερα συνάγεται πρόθεση του νομοθέτη να δημιουργήσει αδίκημα αυστηρής ευθύνης όπου το αντικείμενο του νόμου είναι θέμα κοινωνικού ενδιαφέροντος, όπως η διαφύλαξη της ασφάλειας ή της υγείας των πολιτών. Με την ποινικοποίηση της πράξης προάγεται η εγρήγορση για την επίτευξη του στόχου ο οποίος επιδιώκεται. Η προσέγγιση της Δικαστικής Επιτροπής του Ανακτοσυμβουλίου (P.C.) υιοθετήθηκε και από τη Δικαστική Επιτροπή της Βουλής των Λόρδων στη *Wings Ltd. v. Ellis* [1984] 3 All E.R. 577.

35 Στην προκειμένη περίπτωση, όπως ορθά διαπιστώνεται στην απόφαση του Νικολάου, Δ., το λεκτικό του νόμου αποκαλύπτει πρόθεση δημιουργίας αδικήματος αυστηρής ευθύνης. Παράλληλα, το αντικείμενο της προστασίας, ο τουρισμός, συνιστά θέμα μεγάλου κοινωνικού ενδιαφέροντος. Η νομοθεσία σκοπεί στην καθιέρωση του πλαισίου μέσα στο οποίο παρέχονται οι τουριστικές υπηρεσίες.

Η δημιουργία αδικημάτων αυστηρής ευθύνης και οι προεκτάσεις τους έχουν προκαλέσει ανησυχίες στον Καθηγητή J.C. Smith, οι οποίες διατυπώνονται σε κριτικό σημείωμα για την απόφαση στην *R. v. Wells Street Magistrates' Court* [1986] Crim. L.R. 695-697.

5

Δεν με βρίσκει σύμφωνο ο παραλληλισμός, έστω έμμεσα, αδικημάτων αυστηρής ποινικής ευθύνης με την εκ προσθήσεως ευθύνη του κυρίου (master), συνήθως εργοδότη, για τις πράξεις των υπαλλήλων του κατά το Δίκαιο των Αστικών Αδικημάτων· παρόλο που ο παραλληλισμός αυτός ευρίσκει έρεισμα στην Αγγλική νομολογία - (βλ., μεταξύ άλλων, *Moussell Brothers v. London and North-Western Railway* [1917] 2 K.B. 836, 844).

10

Η ευθύνη του παραβάτη σε αδικήματα αυστηρής ποινικής ευθύνης είναι πρωτογενής. Ενώ εκείνη του κυρίου, για τις πράξεις προσώπων που τελούν στην υπηρεσία του, δευτερογενής. Η αξιόποινη πράξη ή παράλειψη για την οποία επιβάλλεται τιμωρία είναι εκείνη του κατηγορουμένου.

15

Η έφεση της 1ης εφεσείουσας απορρίπτεται. Η έφεση του 2ου εφεσείοντα επιτρέπεται και η κατάδικη του παραμερίζεται.

20